

Grožinio teksto interpretavimas

paruošė Vilma Vilkytė-Žemaitaitienė
Indrė Tumusienė

LIETUVIŲ KALBA

2024 – 2025 m. m.

Probleminio klausimo svarstymas. Užduoties pristatymas ir paaiškinimas

Probleminio klausimo svarstymas. Aukštesniojo lygio darbų pavyzdžiai ir jų vertinimas

Grožinio teksto interpretavimas. Užduoties pristatymas ir paaiškinimas

Grožinio teksto interpretavimas. Aukštesniojo lygio darbų pavyzdžiai ir jų vertinimas

Lietuvių kalbos ir literatūros kurso grožinių kūrinių sąrašas III–IV gimnazijos klasėms. Bendrasis kursas

Lietuvių kalbos ir literatūros kurso grožinių kūrinių sąrašas III–IV gimnazijos klasėms. Išplėstinis kursas

<https://www.nsa.smm.lt/egzaminai-ir-pasiekimu-patikrinimai/2024-2025-m-pasiekimu-patikrinimai/lietuviu-kalba/>

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Bendrasis ir išplėstinis kursas

Užduoties pobūdis

Rašymas

Pateikiamos **dviejų tipų užduotys**: grožinio teksto interpretavimas (1) ir probleminio klausimo pagal pateiktą grožinį tekstą svarstymas, remiantis kultūrine patirtimi (2). Kandidatas pasirenka vieną užduotį ir kuria tekstą.

Kiekvieno tipo užduotis turi **du** pasirinkimus.

Pereinamuoju laikotarpiu (2025 ir 2026 m.) **vienas tekstas** interpretavimui parenkamas iš privalomų kūrinių.

(VBE rašymo užduočių vertinimo instrukcijos paaiškinimas, 2023; Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių aprašas, 2024 (projektas))

Iš viso taškų

70 taškų (**ta pati vertinimo instrukcija** bendrajam ir išplėstiniam kursui, privalomam kūriniui ir neprivalomam)

Trukmė

240 min. = **4 val.**

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Lietuvių kalbos ir literatūros (B) privalomų kūrinių sąrašas

- K. Donelaitis, „Metai“ (ištraukos)
- A. Baranauskas, „Anykščių šilelis“
- Maironis, pasirinkti eilėraščiai
- V. Mykolaitis-Putinas, „Altorių šešėly“ ir
pasirinkti eilėraščiai
- B. Sruoga, „Dievų miškas“

Lietuvių kalbos ir literatūros (A) privalomų kūrinių sąrašas

- K. Donelaitis, „Metai“
- J. V. Gėtė (J. W. Goethe), „Faustas“
(ištraukos)
- A. Mickevičius (A. Mickiewicz), pasirinkti
eilėraščiai ar pasirinktos poemos (dramos)
ištraukos
- A. Baranauskas, „Anykščių šilelis“
- Maironis, pasirinkti eilėraščiai
- V. Mykolaitis-Putinas, „Altorių šešėly“ ir
pasirinkti eilėraščiai
- J. Savickis, pasirinktos novelės
- B. Sruoga, „Dievų miškas“
- A. Škėma, „Balta drobulė“

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Grožinio teksto interpretavimas

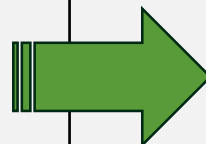
Užduoties pobūdis

Dviejų autorių kūryba

(Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino programa, 2017)

Pateiktas grožinis tekstas (fragmentas)

Pereinamuoju laikotarpiu (2025 ir 2026 m.)
vienas tekstas interpretavimui parenkamas iš
privalomų kūrinių. *(Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių
aprašas, 2024; Lietuvių kalbos ir literatūros bendroji programa, 2022)*

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas	Atsakymas
Ar per egzaminą galima tikėtis teksto iš užsienio autoriaus kūrinio?	Lietuvių kalbos ir literatūros išplėstinio ir bendrojo kurso brandos egzaminų užduočių pavyzdžiai leidžia manyti, kad galima tikėtis užsienio autoriaus kūrinio. https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/08/LKL-BE_Uzduotys_isplestiniam_ir_bendrajam_kursui_2023.pdf
Ar neprivalomų autorių tekstai būtų iš programos?	Lietuvių kalbos ir literatūros išplėstinio ir bendrojo kurso brandos egzaminų užduočių pavyzdžiai leidžia manyti, kad nebūtinai autorius ar jo kūrinys bus paminėtas BP. https://emokykla.lt/bendrosios-programos/pagrindinis-ugdymas/22?ach-1=6&ach-2=6&ach-3=6&ach-4=6&clases=3677,3658&educations=&st=3&types=7&ct=6 https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/08/LKL-BE_Uzduotys_isplestiniam_ir_bendrajam_kursui_2023.pdf
Ar galės mokiniai naudotis privalomu kūrinium egzamino metu?	Lietuvių kalbos ir literatūros <...> valstybinio brandos egzamino antrosios dalies vykdymo patalpoje <...> pastatomi ne mažiau kaip 2 kompiuteriai su elektronine lietuvių kalbos ir literatūros chrestomatija III–IV gimnazijos klasei ir kitos numatytos priemonės. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/de2498523ef311efb121d2fe3a0eff27?jfwid=7c17ylzm6

	Bendrasis ir išplėstinis kursas
Užduoties pobūdis	<p>Rašymas</p> <p>Bendrasis kursas</p> <p>Kiekvienoje užduotyje pateikiami nukreipiamieji klausimai.</p> <p>Mažiausia sukurto teksto apimtis – 400 žodžių. (Pakankama apimtis aukščiausiems taškams surinkti.)</p> <p>Išplėstinis kursas</p> <p>Mažiausia sukurto teksto apimtis – 450 žodžių. (Pakankama apimtis aukščiausiems taškams surinkti.)</p> <p><i>(VBE rašymo užduočių vertinimo instrukcijos paaiškinimas, 2023; Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių aprašas, 2024 (projektas))</i></p>

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

SUMANYMAS BUVO

kalbėjimas + ~~teksto suvokimas~~ + teksto kūrimas

$$20 + 20 + 60 = 100 \text{ (taškų)}$$

DABAR YRA

kalbėjimas (VBE I dalis) + rašymas (VBE II dalis)

$$30 + 70 = 100 \text{ (taškų)}$$

$$20 \times 1,5^* = 30 \text{ taškų}$$

+

$$(7 + 7 + 2) \text{ (turinys)} \times 2,625 = 42 + 28 \text{ (kalbos taisyklingumas ir teksto raiška)} = 70 \text{ taškų}$$

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Grožinio teksto interpretavimas

Užduoties pobūdis

Teksto interpretacija – teksto analize pagrįstas literatūros kūrinio ar jo fragmento aptarimas, kurio tikslas – **išryškinius kūrinio (fragmento)** struktūros, turinio, raiškos, žanro, idėjų ir konteksto (biografinio, kultūros, literatūros, istorinio ar kt.) **specifiškumą, atskleisti savitą** literatūros kūrinio (fragmento) **prasmę** ar tam tikrą **prasmės aspektą**. (VBE rašymo užduočių vertinimo instrukcijos paaiškinimas, 2023)

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Grožinio teksto interpretavimas

Užduoties pobūdis

Literatūrinis rašinys

grožinio teksto interpretavimas

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Grožinio teksto interpretavimas

Privalu rašyti apie dviejų autorių kūrybą: pagrindinį autorių pasirinkti iš privalomų autorių, kitą programinį autorių pasirinkti savo nuožiūra.

Pasirinktą temą reikalaujama atskleisti analizuojant kūrinius ir jų kontekstus. Svarbu išanalizuoti du aspektus

(Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino programa, 2017)

Teksto analize pagrįstas literatūros kūrinio ar jo fragmento aptarimas.

Aptarti literatūros kūrinį (fragmentą) arba konkretų (VIENA) interpretacinį aspektą platesniame kontekste. Svarbūs teksto analizės dėmenys.

(VBE rašymo užduočių vertinimo instrukcijos paaiškinimas, 2023)

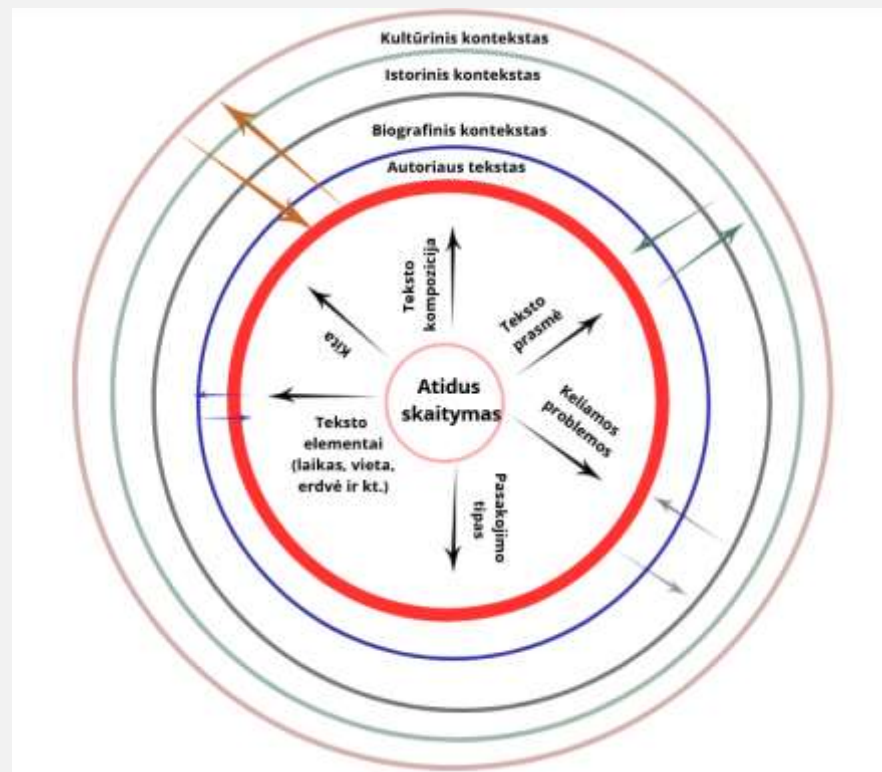
Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas	Atsakymas
Kaip pasikeitė naujoji interpretacija nuo kažkada buvusios interpretacijos?	Po 2000 m. buvusi užduotis reikalavo pateikti kūrinio (ištraukos) interpretaciją autoriaus kūrybos kontekste. Naujoji užduotis reikalauja pateikti interpretaciją užduotyje nurodytu arba paties mokinio pasiūlytu aspektu.
Ar galima mokyti interpretacijos pagal tai, kaip mokėme prieš 15 metų?	Teksto analizės elementai nepasikeitė , tekstas nagrinėjamas taip pat, tik – tai yra nauja (NB!) – interpretacija turi būti kryptinga, atverti tam tikrą kūrinio (arba fragmento) aspektą (pvz., kokios nors konkrečios temos arba problemos vaizdavimą).

Teksto interpretacija grindžiama atidžiojo skaitymo nuostata

Atidžiai, kelis kartus, skaitant tekstą, svarbu suvokti jo siužetą (laiko ir erdvės situaciją, personažus, kalbantųjų subjektą), atkreipti dėmesį į pasikartojančius motyvus, teksto kompoziciją, pasakojimo pobūdį, suformuluoti teksto temą, problemą ir pagrindinę mintį (teksto prasmę).

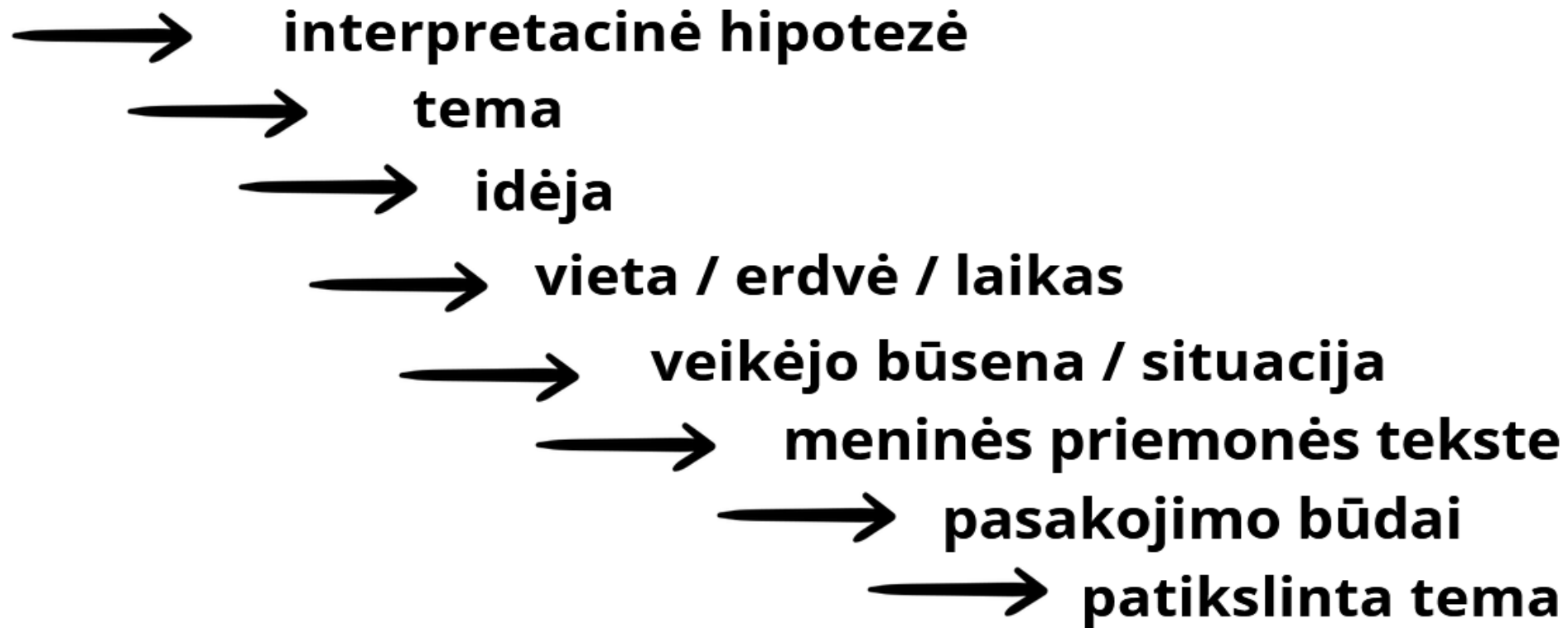

Teksto (fragmento) analizės žingsniai – temą jau perskaitėte/tekstą skaitote ir ieškote dėmenų

Teksto (fragmento) analizės planas

Prozos ar dramos kūrinysje aptartina

struktūra, temos, problemas, idėjos, veikėjų charakteriai, poelgiai, vertybės, veiksmas, erdvė, laikas, raiška, pasakojimo perspektyva, pasakotojas

Poezijos kūrinysje aptartina

struktūra, lyrinis subjektas, vyksmas, erdvė, laikas, temas, idėjos, retorinės figūros, eilėraščių tipas, eilėdara

Interpretacijos pavadinimas

Užduotyje suformuluotas
interpretacinis aspektas

Mokinio (-ės) pasirinktas
interpretacinis aspektas

Rašinio struktūra, kaip įprasta, yra trinarė: įžanga, dėstymas (gali būti viena arba kelios dėstymo pastraipos), apibendrinimas.

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas	Atsakymas
Kiek aspektų reikia aptarti analizuojant tekstą?	Rašant teksto interpretacijos rašinį reikia atskleisti vieną aspektą . Aspektas, kurį reikia atskleisti, yra nurodytas užduotyje, arba galima pasiūlyti savo aspektą, remiantis pateiktu tekstu. Pvz.: <i>Miesto paveikslas</i> (Antano A. Jonyno eil. „Saulėtas rytas“) <i>Žmogaus vaizdinys</i> (Antano A. Jonyno eil. „Saulėtas rytas“) <i>Menų sintezė</i> (Antano A. Jonyno eil. „Saulėtas rytas“).
Interpretacijos struktūra – mokinio laisvai pasirenkama ar laikantis išaiškinime nubrėžtomis gairėmis?	Egzamino modelio kūrėjai nepateikė jokio privalomo teksto interpretacijos rašinio plano. Remiantis bendraja rašto kultūra, kuriamas rašinys turėtų būti trinarės struktūros (<i>pradžia, dėstymas, pabaiga</i>) ir atskleisti visus konkrečiam interpretaciniam aspektui aktualius teksto analizės elementus (pvz., <i>kalbančiojo perspektyvą, temą, problemą, pasikartojimus, prieštaras, meninės raiškos priemones ir pan.</i>).

Įžangos komponavimas

- ***Sukuriamą interpretacijos perspektyvą, pasitelkiant platesnį kultūrinį kontekstą.***
- ***Įžangoje nurodoma analizuojamo teksto (fragmento) tema. Rekomenduojama aiškiai ją suformuluoti paskutiniu įžangos sakiniu.***

Vidurnakčio prasmės eilėraštyje (Rimvydo Stankevičiaus eilėraštis „Nulis valandų nulis nulis minučių“)

„Kas gi bus čia, kas gi bus čia
Naktį tamsią, naktį rūsčią?“

Adomo Mickevičiaus „Vėlinės“

Kontekstas

Nakties, o ypač vidurnakčio, metas neretai siejamas su mistika, paslaptimi, žmogaus nerimastimi bei lemtingumu. Dar vaikystėje skaitėme pasaką, kur, laikrodžio dūžiams išmušus vidurnaktį, išsisklaido kerai ir Pelenės karieta virsta moliūgu, o puošnūs apdarai netenka savo grožio. Būtent vidurnaktį pasirodo vėlės Romantizmo epochos poeto A. Mickevičiaus poemoje „Vėlinės“. Šis laikas yra lemiamas, nes nakties tyloje žmogus susitinka su savimi, išsiveržia dieną išblaškyti jausmai ir kyla giliausios mintys. Apie tokį vidurnakčio laiką eilėraštyje „Nulis valandų nulis nulis minučių“ rašo šiuolaikinis lietuvių poetas, gyvuojų klasiku vadinamas Rimvydas Stankevičius.

Fragmento tema

Didmiesčio vaizdavimas (ištrauka iš Jurgio Savickio novelės „Velnio šeinė katarinka“)

Kontekstas

„Paryžius visada gera idėja“, – viename savo filme ištarė legendinė aktorė Audrey Hepburn. Šis Europos didmiestis laikomas meno, mokslo, kultūros centru, tituluojamas meilės miestu, todėl iki pat šiol į Paryžių žmonės vyksta vedami įvairiausių interesų, o garsioji kino ikonos išarta frazė tapo netgi kelionių agentūrų reklaminiu šūkiu. Tačiau Paryžius neretam tampa ne tik svajone, bet ir išbandymu. **Lietuvių modernisto Jurgio Savickio novelėje „Velnio šeinė katarinka“ iškeliamą problemą, kas nutinka, kai su didelio miesto pagundomis susiduria „mažas“ žmogus, o pats didmiestis vaizduojamas tarsi teatro scena, viliojanti ryškiomis spalvomis ir traukianti į painių iliuzijų pasaulį.**

Problema ir interpretacijos perspektyva

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

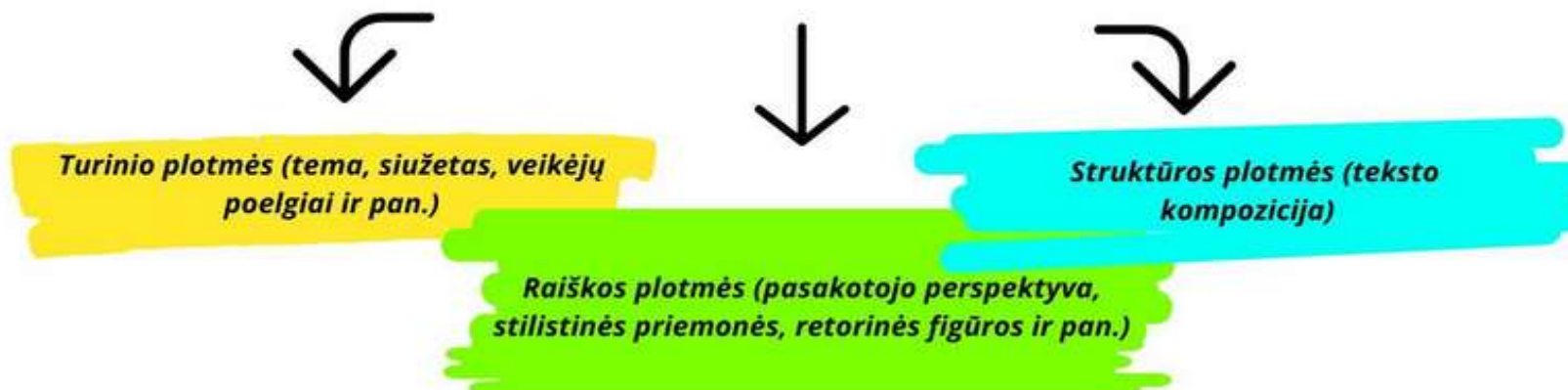
Klausimas	Atsakymas
<p>Viena lektorė teigė, kad rašinys lieka mokslinio stiliaus, kita, kad publicistinio – kaip iš tiesų?</p>	<p>Teksto interpretacija rašoma moksliniu stiliumi, analitine kalba. Probleminio klausimo svarstymas rašomas publicistiniu stiliumi.</p>

Dėstymo komponavimas

1. Pagal įžangoje suformuluotą temą (interpretacinį aspektą), svarbu išskirti to interpretacinio aspekto dėmenis, įžvelgti jų sąsajas.

Iškelto interpretacinio aspekto komponentai (dėmenys)

2. Tekstas (fragmentas) nagrinėjamas, išryškinant pasirinktą interpretacinį aspektą (analizuojamų dėmenų eiliškumas nėra apibrėžtas).

Nakties laikas eilėraštyje vaizduojamas mistiškas, kupinas paslapties, tai perteikiama sugretinimu „naktis ir nebūtis beveik sutampa“, naktis, palyginta su nebūtimi, įgyja paslapties, neapibrėžtumo, begalybės reikšmes. Akcentuojamos minutės („Pirmyn atgal minutės svirduliuoja“) atskleidžia, kaip jautriai ir smulkmeniškai lyrinis subjektas išjaučia vidurnakčio laiką, o minučių metaforiškas lyginimas su sargybinu, netgi personifikavimas („Sargybinio žingsniu už miegamojo durų“) gali turėti ne vieną reikšmę. Tikintis laikrodis tarsi sargybinis budi prie miegamojo durų, galima manyti, kad taip saugoma nakties tyla, kai subjektas gali būti vienas su savo mintimis. Kad subjektui mintys neduoda ramybės, kad jis negali užmigti, sužinome iš pirmojo posmo, kuriame kuriamas žibančios stalinės lempos ir prie rašomojo stalo parimusio subjekto vaizdas: „Tik dega skausmas kaip stalinė lempa, / Tik smilksta smilkinius suspaudę pirštai.“ Iš pradžių atrodo, kad minučių sergimas lyrinis subjektas jaučiasi tarsi įkalintas naktį, savo miegamajame. Kūrinio erdvė unikali daugiaprasmiškumu. Galima pastebėti, kad eilėraščio erdvė tamsi (tai sufleruoja nakties, vidurnakčio, laikas), tačiau naktį esti ir gausybė šviesos šaltinių, kurie metaforiškai įvardyti kaip „žvaigždynų žvirgždas“, „delčia manom akim“, „į dangų paskubom sugrįžt mėgina snaigės“. Ši tamsos ir šviesos jungtis naktį atskleidžia lyrinio subjekto jausmus: nerimą, skausmą, kartu jaučiant ir prošvaistes, viltį. Erdvė dvejoja ne tik dėl tamsos ir šviesos priešpriešos (o gal sugretinimo?), bet ir dėl to, kad eilėraštyje ji tiek atvira, tiek uždara ir intymi. Pats lyrinis subjektas asmeniškiausius išgyvenimus narsto intymioje, uždaroje miegamojo erdvėje, tačiau jaučia visą gyvybę pulsuojančią nakties pasaulį, esantį už lango, ant stogo (delčia, žiūrinti į vidų, stoglangiais riedantis vėjas). Apibendrinant erdvės ir laiko reikšmes eilėraštyje, galima teigti, kad vaizduojamas žmogus vidurnaktį yra itin jautrus pasauliui, daug giliau jį suvokia ir jaučia.

Dėmenys:
laikas,
erdvė,
lyrinis subjektas,
meninė raiška.

Per laiko ir erdvės reikšmes prie lyrinio subjekto jausmų.

Jungiamasis sakinys

Tačiau svarbus ne tik lyrinio subjekto santykis su aplinka, skaitytojui daug įdomiau perprasti, kokie asmeniškai išgyvenimai ar filosofiniai apmąstymai yra perteikiami kūrinyje. Jau buvo minėta, kad eilėraščio žmogus išgyvena skausmą. Tai įrodo ir metafora „tik dega skausmas“, tačiau skausmo palyginimas su staline lempa suteikia šviesos bei vilties atspalvį. Galbūt naktį, susidūrus akis į akį su savo skausmu, galima aiškiau suvokti save (tai sufleruotų personifikacija „delčia manom akim į mano vidų žiūri“), net jei tuo metu „keliai į ateitį akligatviais pavirsta“? Nors trijų strofų eilėraštyje mintis plėtojama nakties vaizdus maišant su lyrinio subjekto jausmais, kūrinys baigiamas retoriniais klausimais, kurie eilėraščiui suteikia filosofškumo: „Jei šitai – skaistykla, kodėl nieks neskaistėja? / O jeigu pabaiga – kodėl ji nesibaigia?“ Atrodytų, kad lyrinis subjektas bando suvokti savo sudėtingų nakties išgyvenimų prasmę: jie turėtų arba išgryninti sielą ir išvaduoti iš tamsumos (šią reikšmę sustiprina biblinis skaistyklos simbolis), arba padėti priėti sunkių išgyvenimų pabaigą. Tačiau eilėraščio žmogus pasimetęs – tai neįvyksta. Todėl ir lieka atviras probleminis klausimas: ką žmogui suteikia skausmingas vidurnakčio susidūrimas su savimi? Šį klausimą kėlė ir jauniausias lietuvių literatūros klasikų, katastrofų literatūros poetas, dar labai jaunas paniręs į gilius egzistencinius apmąstymus ir juos savo eilėmis išreiškęs Vytautas Mačernis. Ciklo „Metų sonetai“ septintajame sonete autorius perteikė jauseną žmogaus, nubudusio vidurnaktį ir bandančio suvokti, „kas daros su manim“. Tačiau ir V. Mačernio sonete konkrečiai neatsakoma į šį klausimą, o „gyvybės ir mirties lygtys su begale nežinomųjų“ lieka neišspręstos. Sonetas baigiamas taip pat, kaip R. Stankevičiaus eilėraštis – dviem retoriniais klausimais. Vienu iš jų lyrinis subjektas ieško atsakymo, kodėl žmogus yra „didžiausia paslaptis visatos slėpinių“. Tačiau tas paslaptینگasis yra toks nerimastingas, kad nubunda naktimis ir bando įminti jam neįmanomas misles...

Dėmenys:
teksto kompozicija,
lyrinis subjektas,
meninė raiška.

**Lyginamoji analizė
(kontekstas)**

Paryžius J. Savickio kūrinys vaizduojamas kaip triukšminga, spalvinga, dvilypė erdvė. Čia ir profaniško gyvenimo elementai (skuba, triukšmas), kurie dėstomi pasitelkiant **stilistinį skaidymą atskiriomis eilutėmis**, siekiant sukurti atšiauresnę, fragmentiškesnę atmosferą („Trenksmas. / Ūžimas. / Turistų armija“); ir pagarba didmiesčio žavesiui, **besiskleidžianti per kultūros matmenį**: „Tokie gražūs atrodė simetriškai aikštėje sustatyti žibintai, ir tokia jauki ir šviesi buvo pati aikštė.“ Nenuostabu, kad iš provincijos atvykusiai pagrindinio veikėjo Eimučio žmonai Sandoros aikštė – nelyg „prirengta vaidybai“, regis, „tuoj ims ir užplūs pulkai artistų ir šokikių baltomis skraistėmis ir suvaidins išalkusiai publikai linksmybių misteriją“. J. Savickis didmiestį vaizduoja pasitelkdamas **teatro metaforą**. Didmiestis yra viliojančiai patrauklus savo iliuziniu žavesiu, kuris ne vieną mūsų traukia tartum magiška teatro scena. Vis dėlto šis žavesys yra apgaulingas ir pasmerktas žlugti (vėliau novelėje žmona pasibjaurės „palociaus kerais“), tačiau, to dar nežinodami, milžiniško „teatro“ pinklėse įsipainioję herojai, nepaisant jų neišmanymo, suvokia, kiek mažai nuo jų tepriklauso didelio miesto gyvenimas, pasaulis už sodžiaus ribų, netgi asmeninės būsenos. Didmiestis grasina užgožti nevisaverčiais jame besijaučiančius provincialus, nepaisant to, kad jie suvokia save kaip šiuolaikiškus, kosmopolitiškus asmenis (Eimutis novelės pradžioje pristatomas kaip racionalus, „buvęs Amerikoje“ žmogus). Patekę į didmiesčio voratinklį, vilionių galiai pasiduoja net šalto proto žmonės. **Tai suponuoja išvadą, kad iliuzinis didmiesčio pasaulis yra tarsi tamsiosios žmogaus pusės metafora.**

1. Įvardinama, kokia didmiesčio erdvė.
2. Plačiau analizuojama ir interpretuojama (dėmenys: erdvė, veikėjai, stilistika, kompozicija, meninė raiška)
3. Susiejama su veikėjais, daroma filosofiška dalinė išvada.

Didmiesčio ir atvykėlių iš Lietuvos santykis kiek komplikuoatas, nelygiavertis. Paryžius per daug apgaulingas, kad ūkininkas su žmona suvoktų tikrąją savo padėtį jame. Miestą pasakotojas **palygina su prieteliu** (t. y. bičiuliu), kurį vis norisi pamatyti, tačiau miesto draugiškumas apgaulingas: ekstravagantiškasis Paryžius neperprantamas provincialiems svečiams, nors ir sukelia jiems pakilių emocijų. Čia Eimutis „užsidega noru jaunėti, gyventi ir kalnus nuversti“. Bet vėlgi – stengiasi neprarasti racionalaus mąstymo, primindamas sau, kad taip jaučiasi kone kiekvienas iš provincijos į Prancūzijos sostinę atvykęs žmogus. **Toks dualizmas būdingas ir kitiems J. Savickio kūriniais, kuriuose priešinamas tikrasis ir iliuzijų pasaulis (pavyzdžiui, „Vagis“, „Užburtos jachtos“).** O šioje novelėje jis perteikiamas per vyro ir žmonos emocijas bei laikyseną. Eimučio pati yra taip pat Paryžiaus kerų suviliota, tačiau ir jų prisibijanti „artistė“. Jos vaidmenyje susipina provincialus apstulbimas („Kiek čia žmonių!“), baimė, išgąstis („įkaitusiais nuo <...> baimės ir įspūdžių skruostais“), siekis būti apsaugotai („glaudžiasi prie savo vyro“), ir tuo pat metu kyla gaivališkas, sąjaušingas noras patirti kitonišką didmiesčio gyvenimo skonį („Nueikime pažiūrėti į Veneros Palocių“). **Akivaizdu, kad didmiestis išryškina žmogaus dvilypę prigimtį.**

Didmiesčio ir veikėjų santykis
(problematiškumas)

Kontekstas

Meninė
raiška

Dalinė išvada
apie didmiesčio ir žmogaus santykį

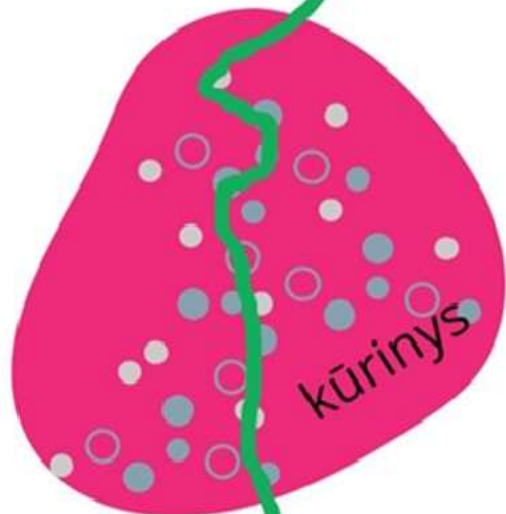

Be to, žmonos asmenybė novelėje „Velnio šeinė katarinka“ kuriama atskleidžiant J. Savickiui aktualų ir XX a. pradžioje psichoanalizės tėvų populiarintą sąmonės pasaulį, kuriam dažnai pasiduodama nevalingai, tarsi žmogus būtų kieno nors kito valdomas. Be abejo, tai pasakytina ir apie Eimučio personažą, kaip žinome iš viso kūrinio, pasidavusį troškimui vesti gatvės merginą. Tad nenuostabu, kad šio moderniosios lietuvių prozos kūrėjo veikėjai „dėvi skirtingas kaukes“, leidžiančias perteikti modernios visuomenės požymius (teatrališkumas, kaukės, miesčioniško gyvenimo veidmainystė – dažni motyvai J. Savickio kūryboje). Spektaklio, iliuzijos nuojauta nepalieka veikėjų iki pat ištraukos pabaigos, kurioje herojus atsiduoda likimui: „Jis fatalistas. Jis supranta, kad taip reikia“, prisipažindamas, jog jaučia savo vaidmens ironiškumą: „Kaip juokinga. Kaip somnambulė veda jį ši moteris čionai.“ Galima teigti, kad didmiestis novelėje yra ta erdvė, kuri išlaisvina užslėptus veikėjų sąmoningus troškimus, jiems patiems to nesuvokiant. Miestas kaip demoniška nuodėmių erdvė dažnai vaizduojamas ekspresionistinėje literatūroje, kuriai artima J. Savickio proza. Toks miesto demonizavimas įprastai leidžia sukurti individo ir pasaulio priešpriešą bei išdidinti ekspresionistams aktualią baimės, susvetimėjimo temą.

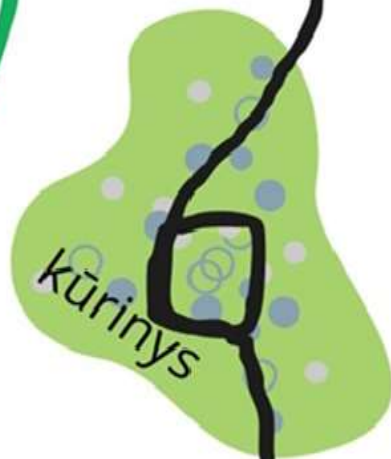

Interpretacijos aspektas

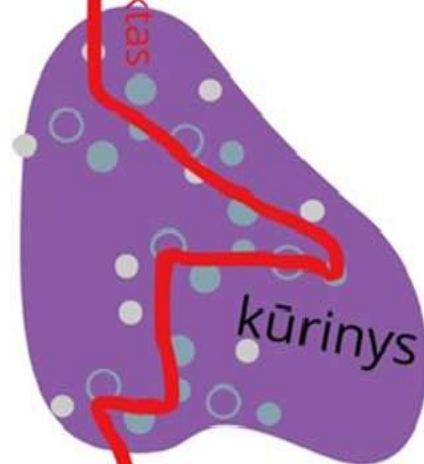
kūrinys

kūrinys

Interpretacijos aspektas

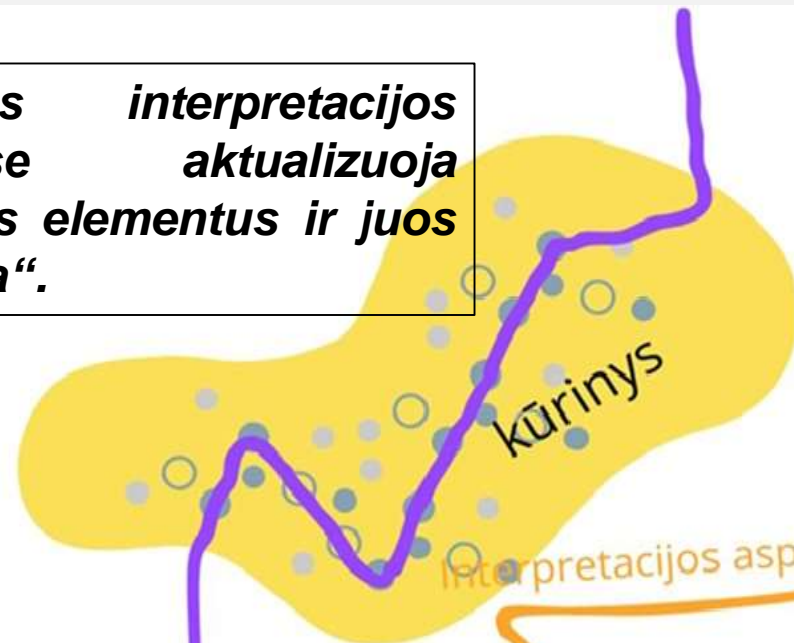
Interpretacijos aspektas

kūrinys

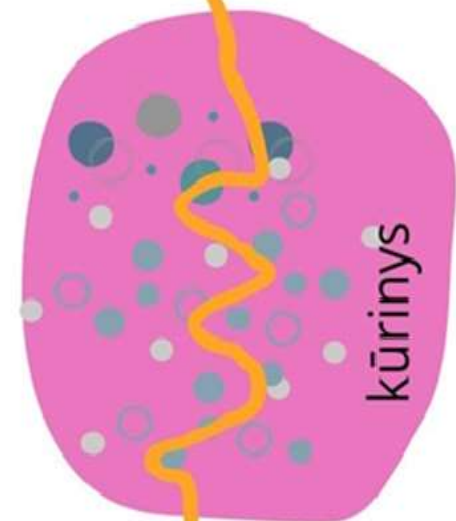
**Skirtingos interpretacijos
kūriniuose aktualizuoja
skirtingus elementus ir juos
„sujungia“.**

Interpretacijos aspektas

kūrinys

Interpretacijos aspektas

kūrinys

Pabaigos komponavimas

- Primenama interpretacinė perspektyva (kultūrinio konteksto pavyzdys), galima papildyti ir naujais.
- Aiškiai suformuluojama problema.
- Dar kartą įvardijama idėja ir galima, jei norima, akcentuoti ryškiausias raiškos priemones.
- Išanalizuotas tekstas (fragmentas) susietas su kito autoriaus tekstu, apibendrinant atskleidžiami panašumai arba skirtumai.

Apibendrinama grįžtant prie epigrafo

Apibendrinant galima teigti, kad R. Stankevičius eilėraštyje „Nulis valandų nulis nulis minučių“ vaizduoja vidurnaktį kaip laiką, kai žmogaus siela nerimsta, o asmuo, išgyvenantis skausmingas patirtis, bando suvokti tos jausenos prasmingumą, kelia egzistencinius klausimus ir neranda atsakymų į juos. „Naktį tamsią, naktį rūsčią“ esame jautrūs tiek paslaptingai aplinkai, tiek sau. (679 žodžiai)

Apibendrinama grįžtant prie įžangos

Apibendrinant galima pasakyti, kad didmiestis, nekontroliuojamas griežtų archajiškos bendruomenės (kurios likučiai likę provincijoje) elgesio normų, išlaisvina tikrąją – kompleksišką, nevienalybę, sudėtingą – žmogaus prigimtį; ironiška tai, kad veikėjai elgiasi vienaip ar kitaip, nesuprasdami savo motyvų. Taigi, galėtume papildyti Audrey'ės Hepburn frazę: „Paryžius visada gera idėja“, kai tenka atskleisti modernaus pasaulio pobūdį: žmogaus dualizmą ir dramatišką faktą, kad žmogus nėra savo likimo šeimininkas. Juo neretai tampa tamsioji prigimties pusė, už virvučių tampanti nieko nenutuokiantį teatro (gyvenimo?) artistą.

(703 žodžiai)

Kas svarbiausia vertinant turinį?

Grožinio teksto interpretavimo rašinys

- ✓ Pateikto **teksto suvokimas** (suprasta tema, problema, pagrindinė mintis)
 - ✓ Tinkamai pritaikytas **interpretacinis aspektas** (nurodytas užduotyje arba savarankiškai pasirinktas)
- ✓ **Tekstas tinkamai analizuojamas** (aptariami interpretacinį aspektą pagrindžiantys teksto dėmenys)
- ✓ Kultūrinis **kontekstas**.

[https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/08/2024-2025-
Informacija-lietuviu-kalbos-ir-literaturos-dalyko-mokytojams-1.pdf](https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/08/2024-2025-
Informacija-lietuviu-kalbos-ir-literaturos-dalyko-mokytojams-1.pdf)

2024–2025 M. M. LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS DALYKO INFORMACIJA MOKYTOJAMS

LIETUVIŲ KALBA IR LITERATŪRA

III gimnazijos klasė

Konspektas
ir užduočių bankas

Pagal atnaujintas Bendrąsias programas (2022)
Bendrajam ir išplėstiniam kursui

eduka
KLASĖ

LIETUVIŲ KALBA IR LITERATŪRA

IV gimnazijos klasė

Konspektas
ir užduočių bankas

Pagal atnaujintas Bendrąsias programas (2022)
Bendrajam ir išplėstiniam kursui

eduka
KLASĖ

Atsakymai į klausimus,
susijusius su rašinio
užduotimis

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas	Atsakymas
Kokiu atveju interpretavimas bus vertinamas absoliučiu nuliu?	Kai interpretuojama ne į temą arba neinterpretuojama, kai interpretuojamas ne pateiktas kūrinys.
Kaip ruošti interpretacijai, kokiu vadovėliu naudotis?	Mokantis mokytojas medžiagą pasirenka pats, pagal mokinių gebėjimo lygius.
Kiek rašinyje reikalinga analizės, kiek interpretacijos?	INT interpretuojamas konkretus tekstas, reikalinga pateiktą tekstą analizuoti taip ir tiek, kad analizė pagrįstų siūlomą (arba užduotyje pasiūlytą) interpretacinį aspektą. PKS svarstomas probleminis klausimas
Meninės teksto raiškos aptarimas - kokio gilumo analizės tikimasi iš mokinio, kad būtų vertinamas aukščiausiu įvertinimu.	Teksto visuma svarbi, ji rodo gylį ar ko stoką. Vertinimo normose sakoma - teksto interpretacija išsami, pagrįsta ne tik turinio analize, bet ir dėmesiu analizuojamo teksto raiškai...
Ar galima tik aspektinė analizė?	INT ir yra aspektinė analizė, nes analizuojami teksto dėmenys pagal pateiktą aspektą

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas

Ar išplėstinio ir bendrojo kurso mokinių darbų vertinimas bus pagal tą pačią instrukciją?

Atsakymas

Taip

Vertinimo instrukcija:
https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/12/LKL_BE-rasy-mo-uzduociu-turinio-ir-kalbos-taisyklingumo-vertinimo-instrukcija-lenteles_2023.pdf

Vertinimo instrukcijos paaiškinimas:
https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/12/VBE-rasy-mo-uzduociu-vertinimo-instrukcijos-paaiskinimas_20231117.pdf

Ar bendruoju kursu besimokantys mokiniai ras užduočių lape nukreipiamuosius klausimus?

Mokinys ras nukreipiamuosius klausimus.
Pavyzdžiai: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/08/LKL-BE_Uzduotys_isplestiniam_ir_bendrajam_kursu_i_2023.pdf

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas	Atsakymas
Ar interpretacijos įžangoje būtina pristatyti rašytojo asmenybę?	Jeigu tai tikslinga – galima.
30% turinio mokytojas pasirenka savo nuožiūra. O jei mokiniui teks tas autorius, kuris buvo eliminuotas?	Mokant interpretacijos reikia orientuotis, kad tekstai nebus tik tie, kuriuos skaitė ir aptarė per pamoką.
Kaip mokyti interpretavimo ne gimtakalbius?	Nuosekliai. Schematizuojant. Pateikiant daug pavyzdžių, adaptuojant tekstus, personalizuojant užduotis.

Apie kontekstą

Teksto interpretacijos užduoties vertinimas. Turinys – 42 taškai (16 x 2,625 – surinkti taškai bendrame vertinime dauginami iš 2,625)

TAŠKAI	ANALIZUOJAMO TEKSTO SUVOKIMAS, RĖMIMASIS KONTEKSTAIS
7	Analizuojamo teksto tema, problema (-os), idėja suprastos, apibendrinamos ir pagrįstai vertinamos platesniame kultūriniame, literatūriniame, istoriniame ar autorių biografiniame kontekste . Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti užduotyje pateikto arba rašančiojo pasirinkto interpretacinio aspekto dėmenys¹, atskleidžiamos jų sąsajos . Ne daugiau nei 1 fakto² (F1) klaida.
6	Analizuojamo teksto tema, problema (-os), idėja suprastos, apibendrinamos ir pagrįstai vertinamos platesniame kultūriniame, literatūriniame, istoriniame ar autorių biografiniame kontekste . Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti užduotyje pateikto arba rašančiojo pasirinkto interpretacinio aspekto dėmenys, atskleidžiamos jų sąsajos . Ne daugiau nei 2 fakto (F1) klaidos.
5	Analizuojamo teksto tema, problema (-os), idėja suprastos, apibendrinamos . Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti užduotyje pateikto arba rašančiojo pasirinkto interpretacinio aspekto dėmenys, atskleidžiamos jų sąsajos .

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Kaip įvertinti pakankamą / nepakankamą kontekstą aptariant nežinomo autoriaus kūrinį? Kaip dvyliktoko rašinyje tas kontekstas turi veikti? Kadangi negalime reikalauti jo žinių, kontekstas lieka sunkiai įvertinamas. Kas būtų siektina, lauktina?

Kaip ankstesnėse VBE vertinimo normose, taip ir naujosiose išlieka „platesnio kultūrinio konteksto“ kriterijus. „Pakankamas“ kontekstas yra **bet koku būdu**, tačiau **tikslingai ir tinkamai, pasitelktas** platesnis rašančiojo (-osios) kultūrinis akiratis, **derantis su interpretacijos aspektu ir duotu tekstu**. Analizuojant konkretų tekstą, „platesnis kultūrinis akiratis“ gali būti kūrinio temos, problemos sugretinimas su kitu panašiu kūriniu, taip pat – kūrinyje minimų intertekstų tikslingas išplėtojimas, įprasminimas. Pvz.:

[...]

O mūsų **Trojos** vis dar skaisčiai dega,
Sodoma mūsų ir **Gomora** klesti,
dar vienai nakčiai grįšim į Čikagą,
paskui galėsit mus **Pompėjoj** rasti.

[...]

(Daiva Čepauskaitė, „Draugams“)

Besikartojantys klausimai - atsakyta 2023-10-10 konsultacijoje

Labai kebli „konteksto“ interpretacijoje sąvoka, ypač kai mokinys nagrinėja nežinomą autorių. Kokių kontekstų iš jo tikimasi?

Kontekstas interpretacijos rašinyje gali būti kūrinio istorinis kontekstas (orientuojantis pagal nurodytą kūrinio parašymo datą), taip pat – kitų literatūros ir meno kūrinių arba kultūros istorijos kontekstai.

[...]

O mūsų **Trojos** vis dar skaisčiai dega,
Sodoma mūsų ir **Gomora** klesti,
dar vienai nakčiai grįšim į Čikagą,
paskui galėsit mus **Pompėjoj** rasti.

[...]

(Daiva Čepauskaitė, „Draugams“)

Aš dirbu automobilių aikštelėje.
Nuo aštuonių iki aštuonių.
Darbas nuobodus. Galima būtų skaityti
Bet aš tik žiūriu nuotraukas riebaluotuose
Draugų laikraščiuose ir žurnaluose
Nuo kurių man pasidaro erekcija.
Esu išsiblaškęs ir kartais užmirštu pasiimti
Valgyti. Darbo metu nedirštu nueiti
Į tualetą. Nuo to keista mano veido išraiška
Ir draugai mane vadina **Mona Liza** *

(Mindaugas Valiukas, „Mona Liza“)

**Besikartojantys klausimai - atsakyta 2023-10-10
konsultacijoje**

www.nsa.smm.lt

Kiek kontekstų užtenka? Ar pakanka, kad mokinys, nagrinėdamas duotą tekstą, jį palygina su kitu skaitytu tekstu teminiu, problemos, idėjiniu aspektais?

Pakanka, jei kontekstu remiamasi tikslingai ir tinkamai. Kontekstas turėtų pastiprinti plėtojamą mintį.

Nuo pirmų eilėraščio eilučių skaitome lyrinės subjektės paradoksalias įžvalgas apie savo aplinką – miestą. Pirmoje eilutėje lyrinė subjektė atskleidžia savo intenciją (norą ar būtinumą) slėptis, tačiau miestas to pasiūlyti negali („Šis miestas per mažas“), nes čia gali sutikti ir tuos, kuriuos nori sutikti, ir tuos, kurių mieliau vengtum (1 posmas). Antrame posme sakoma, kad dažniausiai su kitais susiduriama prekybos centruose, kurie yra tarsi paties miesto metonimijos. **Prancūzų filosofas Henri Lefebvre’as, svarstęs apie kapitalizmo įtaką miestui, teigė, kad prekybos centras yra sukonstruotas kaip miestas mieste su savo schemomis ir taisyklėmis. Anot jo, prekybos centrai prekiauja emocijomis, čia žmonės ateina ne tik apsipirkti, bet ir pabendrauti ar tiesiog pabūti šiltoje (ar vėsioje), šviesioje, švarioje aplinkoje.** Todėl paradoksalu atrodo, kad eilėraščio lyrinė subjektė toje vietoje, kuri skirta bendrauti ir patirti kapitalizmo euforiją, ieško vienatvės, nori pasislėpti, tapti nepastebima („tenka slėptis“). Taigi, eilėraštyje reflektuojamas modernaus gyvenimo paradoksas – buvimas tarp daugybės žmonių (viešumas) ir siekis pasislėpti (privatumas, anonimiškumas). Vietos nuoroda antrame posme („ten tenka slėptis už skalbimo miltelių“) gali reikšti subjektės intenciją visiškai išnykti iš kitų žmonių akiračio (lyg būtum nešvarumas, dėmė) ir kartu – kaip sakoma eilėraštyje – tai „subtili nuoroda į sielos išskaistinimą“. **Žodžių junginys „sielos išskaistinimas“ priklauso krikščioniškam kontekstui ir suponuoja apsunkusią žmogaus sąžinę, nuodėmingumą.** Galbūt būtent dėl tų „nuodėmių“ modernūs žmonės vieni kitų ir vengia, nori slėptis, užsisiklęsti?

**Besikartojantys klausimai - atsakyta 2023-10-10
konsultacijoje**

www.nsa.smm.lt

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas	Atsakymas
Ar teisingai suprantu, kad interpretacijos dėstymo dalį gali sudaryti tik viena pastraipa?	Taip, jei „analizuojamo teksto tema, problema (-os), idėja suprastos, apibendrinamos ir pagrįstai vertinamos platesniame kultūriniame, literatūriniame, istoriniame ar autorių biografiniame kontekste . Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti užduotyje pateikto arba rašančiojo pasirinkto interpretacinio aspekto dėmenys¹, atskleidžiamos jų sąsajos “.
Ar interpretacijos dėstymo pastraipa turi struktūros taisykles?	Pastraipa neturi konkrečių apibrėžtų taisyklių.

Besikartojantys klausimai - atsakyta 2023-10-10 konsultacijoje

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino II dalis

Klausimas	Atsakymas
Ar mokiniai galės egzamino metu remtis nebūtinai kūriniais iš privalomos literatūros?	„VBE rašymo užduočių vertinimo instrukcijos paaiškinimas“ įpareigoja remtis tik pateiktu tekstu. https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/12/VBE-rasyimo-uzduociu-vertinimo-instrukcijos-paaiskinimas_20231117.pdf
Kur rasti gerai metodiškai parengtų tekstų, o gal yra metodika, kaip juos parengti?	Akivaizdus mokytojo poreikis

Besikartojantys klausimai - atsakyta 2023-10-10 konsultacijoje

Kviečiame kartu kurti
dialogą!

K. Kalinausko g. 7, Vilnius, LT-03106

